

ДО

Г-Н РУМЕН РАДЕВ

ПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

УВАЖАЕМИ ПРЕЗИДЕНТ РАДЕВ,

Обръщаме се към Вас с молба да упражните правомощията си по чл. 101, ал. 1 от Конституцията на Република България и да върнете Законът за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс (ЗИД НПК), приет на 26 юли 2017г., за ново обсъждане в Народното събрание.

1. Относно института на разпоредителното заседание в наказателния процес и преклузия за констатирането и отстраняването на процесуални нарушения, ограничаващи в съществена степен правата на някоя от страните

Противопоставяме се на въвеждането на института на разпоредителното заседание в наказателния процес, както се предвижда в § 39 от ЗИД НПК.

На първо място считаме, че предвиденото в чл. 247а и следващите нови текстове в НПК, провеждане на открито съдебно заседание, в което да се обсъдят въпросите, посочени в разпоредбите на чл. 248 от НПК е напълно излишно. Към настоящия момент съдът също извършва служебно преценка на тези обстоятелства, но в закрито съдебно заседание и без призоваване на страните. Такова закрито заседание се провежда преди насрочването на открито съдебно заседание, след като съдът се запознае с внесеното обвинение (обвинителен акт или тъжба) и приложените към него материали.

Въвеждането на открито съдебно заседание, което да има за предмет само и единствено разглеждането на посочените в чл. 248 от НПК въпроси неизменно ще усложни и забави голяма част от делата, по които би било приложено. Това е така, защото именно за голяма част от делата, които не се отличават с голяма правна и фактическа сложност или изобилство на събраните доказателства, цялото производство често приключва в едно единствено съдебно заседание, като обичайно постановеният в това заседание акт влиза в сила. Въвеждането на допълнително заседание, за което е необходимо да бъде призован подсъдимият, неговият защитник, евентуално преводач или тълковник, пострадалият,

представител на държавното или частното обвинение, само за да се обсъди въпросът дали делото е подсъдно на съда, който го е насрочил или дали съществуват основания за промяна на мярката за неотклонение на подсъдимия, или останалите посочени в чл. 248 от НПК въпроси, без да се решава делото по същество, представлява неоправдано разхищение на време и средства за всички участници в процеса.

На второ място категорично се противопоставяме на въвеждането на преклузия за констатирането и отстраняването на процесуални нарушения, ограничаващи в съществена степен правата на някоя от страните.

С въвеждането на това ограничение въпросът за съществуващите или несъществуващи нарушения на правата на страните в процеса ще трябва да зависи от възможностите и познанията на конкретния първоинстанционен съдия или конкретния адвокат, ако изобщо страната бива представявана, без значение дали евентуалното нарушение е съществено и дали не опорочава провежданото производство, водейки до постановяването на съдебен акт, който противоречи на процесуалния или материален закон.

С въвеждането на такова ограничение се препятства възможността Върховният касационен съд да осъществява правомощията си по осигуряване върховенството на закона и еднаквото му прилагане спрямо всички, произтичащи от разпоредбите на чл. 124 от Конституцията на Република България. Основна функция на касационната инстанция, като съд „по правото“, а не „по фактите“, е именно да следи за допуснати в проведените производства нарушения и да ги отстранява, когато това е възможно, с цел еднаквото прилагане на закона спрямо всички.

Невъзможността страните да се позовават на допуснати процесуални нарушения нарушава гарантираните от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи права на гражданите и евентуалното въвеждане на подобно ограничение, несъмнено ще доведе до нови осъждания на държавата от съда в Европейския съд по правата на човека в Страсбург.

Противно на установената практика по този законопроект не е потърсено становището на Европейската комисия за демокрация чрез право (Венецианската комисия) и законодателят не е посочил мотиви за това. Съответно, няма оценка за това дали настоящото законодателно решение отговаря на Европейските стандарти, така както са въведени в Европейската конвенция по правата на човека и тълкувани от Европейския съд по правата на човека в Страсбург.

2. Промяна на подсъдността за корупционни престъпления извършени от политици, магистрати и висши държавни служители.

С приетия Закон се предвижда смяна на компетентния съд по дела за корупция на висши политици, магистрати и държавни служители.

Единственият аргумент на вносителите е: **"С оглед компетентността и по-голямата си специализация да решава дела с висока правна и фактическа сложност Специализираният наказателен съд вече ще гледа корупционните престъпления, за които са привлечени под отговорност депутати, министри, председатели на държавни органи..."**.

На първо място следва да се отбележим, че към днешна дата не е извършван качествен анализ на работата на Специализирания наказателен съд, който да покаже еднозначно, дали този съд е по-подготвен да се справи с делата за корупционни престъпления на политици, магистрати и висши държавни служители. Без такъв анализ промяната изглежда самоцелна и буди съмнения за фаворизиране на този съд от политическата власт. През 2015 г. на СпНС бяха прехвърлени и делата за тероризъм и защита на националната сигурност. Сега 18 -те съдии в СпНС трябва да бъдат натоварени и с още една от сферите с най-висок обществен интерес, а именно корупцията по високите етажи на властта.

Анализът на натовареността на съдилищата за 2016 г. показва притеснителни данни за работата на Специализирания наказателен съд.

Делата в СпНС са се увеличили повече от два пъти за една година - от 3009 на 6707 бр. (239 бр. НОХД, 6466 ЧНД, 2 АНХД). Увеличението на натовареността се дължи единствено на увеличения брой частни наказателни дела. В Анализа на натовареността на съдилищата за 2016 г. се казва: *"Драстичното увеличение в броя на ЧНД се дължи на нарасналия брой дела по ЗСРС, които за 2016 г. са 2940 бр. при 1143 бр. през 2015 г."* За сметка на това делата от общ характер, които постъпват в СпНС за 2016 г. са значително по-малко 39% спрямо 2014 г.

През 2016 г. в СпНС със съдебен акт по същество са решени 6565 бр., от които едва 37 бр. са НОХД, 2 бр. АНХД и 6408 - ЧНД - най-вече разрешения за използване на Специални разузнавателни средства. Прекратените производства са 90 бр., от които 77 бр. са НОХД и 13 бр. ЧНД от досъдебно производство. Осъдени са 190 лица, от които 148 са с наказание до 3 години, а 108 от тези наказания са отложени по чл. 66 от НК.

Горните данни сочат, че се увеличават разрешените за използване на Специални разузнавателни средства повече от два пъти, а намаляват присъдите за извършени престъпления. Предупреждение за тази обезпокоителна тенденция е направено и в Анализа на натовареността на съдилищата за 2016 г. :

"Данните за натовареността на Специализирания наказателен съд следва да се следят особено внимателно, като изрично се анализира драстичното увеличение на броя частни наказателни дела, особено тези с предмет съдебен контрол върху исканията по ЗСРС. Препоръчително е СК да организира специално обсъждане на натовареността на СпНС, в което да участват и представители на НБКРС."

От своя страна съдиите от Софийски градски съд досега са разглеждали делата за корупция на политици, магистрати и държавни служители, поради което имат натрупан опит при решаване на този вид дела. Сериозна е и разликата между разгледаните дела от общ характер на съдиите от СГС и от СпНС. Съдиите от Специализирания наказателен съд през 2016 г. са разгледали по 1,1 бр. дела от общ характер на съдия на месец, а съдиите от Софийски градски съд работят при средна натовареност от 6,4 бр. дела(първа инстанция и въззивни) на съдия на месец.

От данните се вижда, че Специализираният наказателен съд е превърнат в административно гише за искания за използване на СРС-та, а същинската правораздавателна дейност е намалена до минимум - присъдите през 2016 г. са 2 бр. на съдия на година или 0,2 бр. на съдия на месец.

Ако предложените промени в Наказателно-процесуалния кодекс бъдат гласувани и на второ четене, то 18-те състава на Специализирания наказателен съд ще решават дела в трите най-рискови за българското общество области: 1. Дела за престъпления, които застрашават националната сигурност - тероризъм, диверсия и др. 2. Дела срещу организирани престъпни групи. 3. Престъпления за корупция, извършена от народни представители, министри, магистрати, висши държавни служители, председатели на агенции и директори на държавни компании. Това са три коренно различни рода престъпления и изниква въпросът, ако един съд е специализиран и по трите, тогава в какво точно е "специализиран".

Наред с горното сме длъжни да поставим акцент и върху противоконституционния характер на предложеното изменение, водещо до особена персонална подсъдност. Подобен опасен прецедент е предпоставка за обособяване на конкретни съсловни или служебни критерии за съдене на лицата и отчитаме като силно обезпокояващо обстоятелството, че законодателния подход в

тази насока еднозначно концентрира власт в тесен кръг магистрати, овластени с изключителни правомощия. Следва да се отчете, че обособяването на подобна особена юрисдикция очевидно е насочено към определен кръг лица, което поставя под въпрос съобразността на предложените промени с Конституцията на Република България и е предпоставка за обявяването на опорочените разпоредби за противоконституционни от страна на Конституционния съд.

Обществото ни изпитва обострена до болка липса на справедливост.

Справедливостта обаче не може да бъде въздадена посредством удобни на политическата класа магистрати. В правовата държава търсенето на справедливост не би трябвало да ни отвежда другаде освен до върховенството на правото (Решение № 12 на КС от 2016г.). Конституционният съд е доразвил тази теза, като е посочил, че *“[В]ърховенството на правото е най-значимото и влиятелно постижение на конституционната мисъл. Както смисълът така и структурата на основните закони на демократичните държави вплъщават този принцип. Върховенството на правото е основополагащата концепция, върху която се изгражда и крепи зданието на политическата и правната система у нас. Чл.4, ал.1 от Конституцията изрично прогласява правовата държава, като проявление на върховенството на правото, за един от основните конституционни принципи. Неговият смисъл се отразява в общото разбиране, че всички – и управляващи, и управлявани - са еднакво подчинени на правото и са равни пред закона.”* Този принцип включва всеобхватност на компетентността на общите съдилища (и произлизащата от това забрана за извънредни съдилища): нито един човек не може да бъде наказван, нито физически, нито имуществено, освен за отделно нарушение на закона, установено по обичайния юридически начин пред обикновените съдилища; всеки човек, независимо от своя ранг или състояние е подчинен на обикновения закон и отговорен пред юрисдикцията на обикновените съдилища; всеки публичен служител, от министър-председателя до полицаия или данъчния служител, носи еднаква отговорност за всеки акт, извършен без правно основание, както и всеки друг гражданин – пред общите съдилища¹.

Ето защо считаме, че гласуваните промени в подсъдността са с неубедителна аргументация и неясни мотиви. В Австрия и Румъния, където има специализирани прокуратури за борба с корупцията, делата се разглеждат от общите съдилища, а не от специализирани, именно за да се избегнат капсулираността и фокусирането на корупционния натиск върху малък брой съдии. Тази промяна на подсъдността без

¹ Tom Bingam, The Rule of Law

издържани аргументи буди основателни съмнения, че промените са предложени, не за да се търси подобряване на законодателството и правораздаването, а за справяне с независимите, но явно неудобни магистрати от Софийския градски съд, чието ръководство нееднократно имаше принципни конфликти с Прокуратурата и Висшия съдебен съвет.

С уважение:

ПП „Движение Да България“

ПП „Демократи за силна България“

ПП „Зелените“

ПП „ДЕОС“

ПП „Български земеделски народен съюз“